

Voordat CLARIAH PLUS van start gaat, zal begin 2019 eerst het CLARIAH CORE-project worden afgerond. Hoe staat het ervoor? En wat vinden potentiële gebruikers ervan?

Erica Renckens

Sinds 2015 werkt een consortium van Nederlandse universiteiten en geesteswetenschappelijke instituten in CLARIAH CORE aan een digitale infrastructuur voor de geesteswetenschappen. Het doel is om geesteswetenschappers duurzaam toegang te verlenen tot grote dataverzamelingen en applicaties om deze data mee te verwerken. E-Data & Research vroeg drie potentiële gebruikers uit verschillende vakgebieden naar hun ervaringen en verwachtingen.

Onlangs heeft NWO het consortium €13,8 miljoen toegekend voor het project CLARIAH PLUS, waarin de infrastructuur verder zal worden uitgebreid.

Jack Hoeksema

“Het gaat steeds beter”

Samen met prof. Kees de Glopper onderzoekt Jack Hoeksema aan de Rijksuniversiteit Groningen de syntactische schrijfstijl van jongeren op basis van een verzameling opstellen. “We kijken naar allerlei maten van complexiteit: welke aspecten hebben scholieren al onder de knie en welke niet?” Daarbij maakt hij gebruik van de automatische ontleder Alpino op de site PaQu. “Omdat die site voor leken weinig uitnodigend is, ontwikkel ik met de PaQumensen in SPOD (Syntactic Profiler of Dutch) een aantal voorgeprogrammeerde zoekopdrachten die CLARIAH-gebruikers kunnen

Volgens Hoeksema zijn de digital humanities niet meer weg te denken. Er zijn haken en ogen maar het gaat steeds beter.

Volgens Zandhuis besparen de tools om data om te zetten naar Linked Data enorm veel tijd, ook voor de volgende gebruiker. foto Martijn Smeets

Van der Molen voorziet dat er met de CLARIAH-infrastructuur veelzeggend inhoudelijk historisch onderzoek gedaan zal kunnen worden. foto Gerda van der Molen

CLARIAH bouwt verder aan duurzame toegang

Gebruikers infrastructuur delen hun ervaringen

inzetten voor heel veel doeleinden.” Volgens Hoeksema zijn de digital humanities niet meer weg te denken. “Natuurlijk zijn er haken en ogen, maar het gaat steeds beter.”

Ivo Zandhuis

“Tijdwinst door tools”

Onafhankelijk onderzoeker Ivo Zandhuis vergelijkt de introductie van digital humanities met energietransitie: “Ook daar zijn nog technische bezwaren, maar door eraan te beginnen, ontstaan er middelen en motivatie om oplossingen te ontwikkelen.” Zandhuis ziet vooral de mogelijkheden die de CLARIAH-infra-

structuur biedt. Samen met Richard Zijdeman van het IISG blaast hij momenteel een dataset uit EASY nieuw leven in. “De tools om data om te zetten naar Linked Data besparen enorm veel tijd, ook voor de volgende gebruiker. De mogelijkheid om zoekopdrachten uit te voeren op gecombineerde data levert natuurlijk ook veel tijdwinst op.”

Berrie van der Molen

“Combinatie van technieken”

Aan de Universiteit Utrecht doet Berrie van der Molen promotieonderzoek naar historische drugsdebatten in de Nederlandse media.

“Zodra de datavoorziening in de CLARIAH-infrastructuur op orde is, zal ik gebruikmaken van de Comparative Search-tool”, vertelt hij. “Dan kan ik zowel het krantenarchief van de KB als het radio- en televisie-archief van Beeld en Geluid onderzoeken met een combinatie van technieken voor distant en close reading.” Van der Molen voorziet dat er met de CLARIAH-infrastructuur veelzeggend inhoudelijk historisch onderzoek gedaan zal kunnen worden. “De ontwikkeling werpt voortdurend methodologische vragen op; de infrastructuur kan zich op basis daarvan doorontwikkelen.” clariah.nl

Eerste researcher-in-residence van 2018 aan de slag in de KB

Historische ontwikkeling van steden in kaart

Om de historische ontwikkeling van Nederlandse steden beter te begrijpen, verruimt stadsgeograaf Antoine Peris een paar maanden de technische universiteit voor de nationale bibliotheek.

Steven Claeysens

Jaarlijks nodigt de KB jonge, beloftevolle onderzoekers uit om in de bibliotheek met behulp van digitale technieken een vraagstuk naar keuze te lijf te gaan. Van de samenwerking profiteert zowel de onderzoeker als de bibliotheek: de onderzoeker krijgt hulp van programmeurs en collectiespecialisten, de KB leert van de wensen en methoden van de onderzoeker om zo collecties en dienstverlening te kunnen verbeteren. Bestaande of speciaal ontwikkelde tools die daarbij hun diensten bewijzen, worden opgenomen in het KB Research Lab zodat ook andere onderzoekers ze kunnen gebruiken en eventueel uitbreiden. Peris studeerde in Parijs en promo-

JONG TALENT

veert aan de TU Delft bij de sectie Urban en Regional Research in the Architecture and the Built Environment van de faculteit Bouwkunde. Hij is de eerste geograaf die bij de KB als researcher-in-residence aan de slag gaat:

Netwerken

“Ik ben stadsgeograaf en doe onderzoek naar stedelijke systemen. Ik ben geïnteresseerd in de netwerken die steden met elkaar verbinden en tot systemen organiseren. In mijn vakgebied wordt de centrale rol van informatie voor het proces van verstedelijking vaak benadrukt. Om te kunnen beslissen of je naar een andere plaats zal reizen of niet is kennis over de risico's en mogelijkheden vooraf immers noodzakelijk. Informatie is echter immaterieel en daarmee moeilijk te traceren.” Peris meent daar iets op gevonden te heb-

‘Voorheen was dit type onderzoek ondoenbaar’

ben. “Kranten vormen een interessante proxy. Vóór de opkomst van digitale media vormden ze de ruggraat van de informatierverspreiding.”

Niet de eerste

“Mijn twee belangrijkste onderzoeksvragen zijn: welke steden werden vroeger het vaakst genoemd in de verschillende kranten in Nederland en welk beeld had men van die steden? Ik ben niet de eerste die

Peris: “De huidige technieken en online krantenarchieven zoals Delpher zorgen voor onderzoek op grotere schaal en langere periode.” foto Christel Swartouw-Hofmeijer

zulke vragen stelt of naar die data kijkt, maar voorheen was het ondoenbaar om dit type onderzoek op grote schaal uit te voeren. De huidige computermogelijkheden en de grote historische krantenarchieven, zoals Delpher, brengen daar verandering in. We kunnen nu onderzoek

doen op een veel grotere schaal en hebben de beschikking over data over een lange periode. Voor onderzoek naar steden is dat cruciaal, want steden worden over het algemeen niet op één dag gebouwd.” www.kb.nl/nieuws/2017/kb-researchers-in-residence-2018-bekend